

Mida teeb Eesti kaitse- ja kosmosetööstus?

defence estonia

EESTI KAITSE- JA
KOSMOSETÖÖSTUSE LIIT

Eestis on kaitsetööstuse sektor stabiilselt arenenud ja teinud märgatava kasvu. Viimaste aastate jooksul on julgeolekulukord maailmas muutunud ettearvamatuks, mis väljendub kaitse- ja kosmosetööstuse ettevõtete käibe ja ekspordi kasvu näol.

Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit (EKTL), endine Eesti Kaitsetööstuse Liit, asutati 2009. aastal. Praeguseks on liidul üle 130 erakapitalil põhineva liikmesettevõtte, kus ettevõtete peamiseks ärimudeliks on *business to government*, mis tähendab, et ettevõtete lõpptarbija on riik.

See muidugi ei tähenda, et erasektori ettevõtetel omavahel koostööd poleks. Ettevõtetevahelise koostöö ere näide on mullu aasta kaitsetööstusettevõtte auhinna pälvinud DefSecIntel Solutions oma mobiilse ja automatiseeritud piiriseire platvormiga. Autonoomne süsteem näeb kilomeetrite taha ning seda saab kasutada

nii piiri valvamiseks, luuretegevuseks kui ka baasi valvamiseks. Seireplatvormi on kaasatud mitmed teised kaitsetööstuse ettevõtted, näiteks Ranteloni droonisega- jaid, HEVI Optronicsi vaatlusseadmeid ja metallitöid tegev TOCI.

Nagu öeldud, on kaitsetööstuse sektor Eestis stabiilselt arenenud ja märgatavalt kasvanud. Viimaste aastate jooksul on julgeolekuolukord maailmas muutunud ettearvamatuks, mis väljendub kaitse- ja kosmosetööstuse ettevõtete käibe ja ekspordi kasvu näol.

KEERULINE TURG

Võrreldes teiste sektoritega iseloomustab kaitsetööstusturgu kõrge sisenemisbarjäär, kõrgendatud kontrollnõuded, vähemalt neli-viis aastat pikad müügitsüklid, klientide vähesus ja asjaolu, et kliendid on peamiselt valitsussektoris. Vaba konkurentsi mõjutab ka julgeolekupoliitilistest otsustest ja reeglitest/ekspordipiirangutest sõltuv keeruline turg.

Kaitsetööstussektori eripärade tõttu on kaitsetööstusettevõtete jaoks sageli väljakutse nii tagatiste saamine kui investeringute kaasamine. Kõik see nõuab lisaks ambitsioonidele ja riskijulgusele kasvufaasis ettevõttelt kõrget kapitali- investeringut tehingute ettevalmistamisel

ja vahendeid teadus-arendustegevuse finantseerimiseks. Samas võib plusspoolele kanda, et arenduskoostöö või esimeste müügitehinguteni jõudmise järel on kliendisuhe tihti pikaajalisem.

Kosmetööstuse sektor, mis on EKTLi uuem suund, areneb kiiresti ja on aina suurema tähtsusega. Kosmetotehnoloogiad leiavad rakendust ka teistes valdkon-

Kaitsetööstuse sektori väliturud on aastate lõikes püsivad ja samad, piirdudes reeglina meie lähinaabritega, kuid 2022. aastal tõusis Ukraina turg neljandaks.

dades, sealhulgas kaitsevaldkonnas. Kosmetotehnoloogiad ja -rakendused on kaitsetööstuse aina olulisemaks saav osa ning valdkonna peamised suunad on praegu:

1. küberturvalisuse ja julgeolekuvaldkond: lennutarkvara, tarkvara sõltumatu kontrollimine, valideerimine ja e-riigi rakenduse arendamine,
2. tehisintellekt: kaugseire suurandmete analüüs, rakendamine ja autonoomsete robotite arendamine,
3. innovatsioon, sealhulgas materjaliteadus ja optiline aparatuur.

EKTLi visioon on saavutada 2030. aastaks tugev, peamiselt ekspordile orienteeritud sektor, mis toetab riigi kaitsevõimet ja varustuskindlust, on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja

kõrgelt arenenud ning aitab kaasa tarkade töökohtade loomisele.

EKTL koondab ettevõtteid, kes pakuvad teenuseid ja tooteid meie siseturule, sh kaitsevæele, ja ettevõtteid, kes on enamasti oma toodetega orienteeritud eksporditurgudele. Sealjuures on paljud EKTLi ettevõtted kõrgtehnoloogiliste toodete ja kõrge innovatsiooni suutlikkusega, mis väljendub peamiselt ekspordis. Tahame väärtustada põhimõtet „kõik, mida saab teha Eestis, tuleb teha Eestis“. Põhimõte aitab kaasa tarneaehelate varustuskindlusele ja saab olla väljundiks ka mahukate rahvusvaheliste kaitseinvesteeringute vastuostude rakendamise näol.

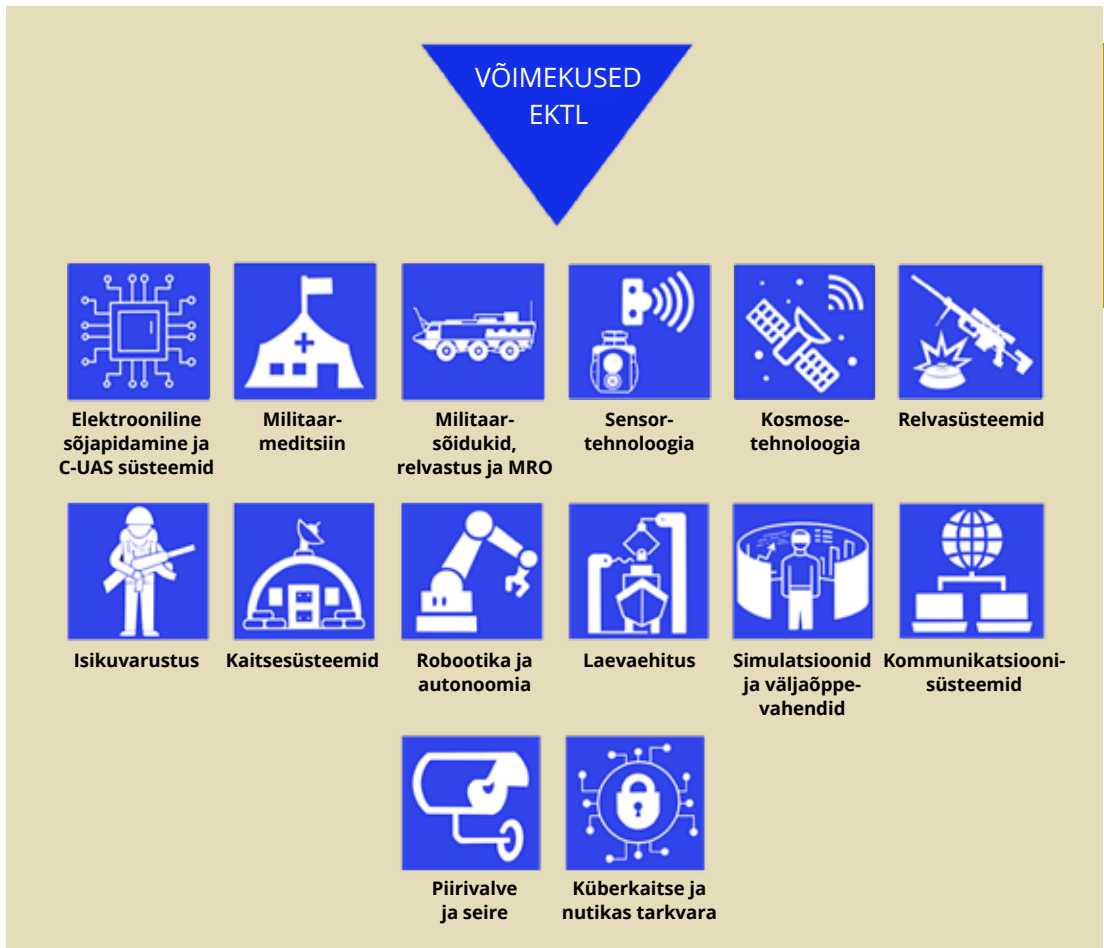
Samuti väärib märkimist, et kõik ettevõtted, kes kuuluvad EKTLi nimekirja, ei tegele puhtalt kaitseotstarbeliste kaupade tootmise ja arendamisega. On märkimisväärne hulk ettevõtteid, kes müüvad ja vahendavad valmis tooteid, pakuvad teistele ettevõtetele komponente kogutoote valmistamiseks, logistikateenuseid ja palju muudki.

Lisaks kõrgtehnoloogilistele toodetele on Eesti kaitsetööstuse sektoris ka suur hulk ettevõtteid, kelle tegevusvaldkonda kuulub *dual-use* kauba ehk nii tsiviil- kui ka kaitseotstarbeliste kaupade ja teenuste tootmine või arendamine. *Dual-use* toodete ja teenuste eripära seisneb nende kaupade võimekuses läbi teatud muudatuste teha tsiviilotstarbelisest kaubast kaitseotstarbeline kaup ja vastupidi.

Praeguseks on erialaliidu alla koondunud 15 võimekust, mida kaitsetööstuse ettevõtted suudavad klientidele pakkuda.

RIIGI JA ETTEVÕTETE TIHE KOOSTÖÖ

Kaitsetööstust eristab teistest tööstusharudest riigi ja ettevõtete tihe koostöö, mis seab mõlemale kõrgendatud nõuded (nt toodete piiratud kättesaadavus, erandlik ekspordirežiim, erandlik müügi-keskkond, kõrgendatud tööstusspionaaži oht ja kõrgendatud turvanõuded).

JOONIS 1. Erialaliidu alla koondunud 15 võimekust.

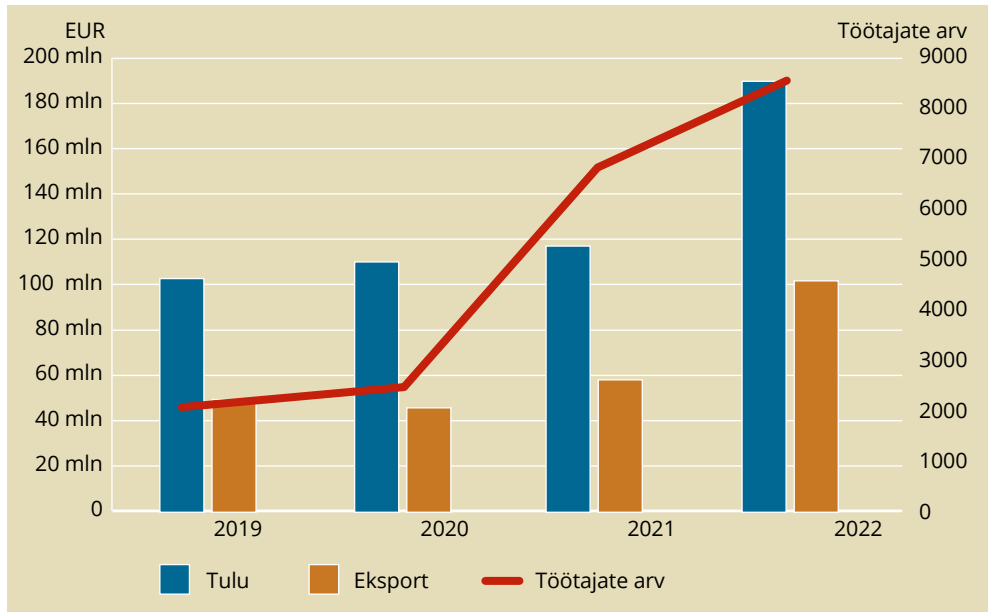
Allikas: EKTL

Kaitsetööstuse sektori välisturud on aastate lõikes püsivad ja samad, piirdudes reeglina meie lähinaabritega, kuid 2022. aastal tõusis Ukraina turg neljandaks. 2022. aastal olid populaarseimad väliturud regiooniti EL, Ukraina, Kagu-Aasia ja Lähis-Ida riigid.

EKTLi liikmete kogu müügitulu 2022. aastal kokku oli äriregistri andmetel 1 275 159 515 eurot, sealjuures kasv on võrreldes 2021. aastaga 5,2 protsenti (vt joonis 2). Ekspordikäive on äriregistri andmetel 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga kasvanud 7,8 protsenti (vt joonis 2).

Arvestades vastanud ettevõtete keskmist müügitulu ja arvu, hindab EKTL kogu Eesti kaitse-, julgeoleku- ja kosmosesektori 2022. aasta müügitulu kogumahuks umbes 245 miljonit eurot, sellest ligi 55,1 protsenti moodustab ekspord.

Eesti panustab praegu kolm protsenti SKTst kaitsekuludesse, kuid selleks, et tagada koos meie liitlastega piisav heidutus, peab EKTLi hinnangul Eesti panustama 2030. aastaks kaitsekuludeks vähemalt viis protsenti SKTst ehk umbes 2,65 miljardit eurot. Nii suure kaitsekulude mahu juures on Eesti väliskaubanduse

JOONIS 2. EKTli liikmete müügitulu, ekspordikäive ja töötajate arv kaitse-, julgeoleku- ja kosmetööstuses (2019–2022).

Allikas: ECTL

bilansi ja töökohtade vaates ülioluline tagada võimekas kaitsetööstus kohapeal, et mitte saata suurt osa SKTst riigieelarve kaudu kaitseostudena riigist välja.

Konkurentsivõimelise kaitsetööstuse arendamiseks ning siseriiklikule kaitse- ja majandusarengule vastamiseks tuleb luua erinevaid partnereid koondav ministeeriumideülene koostööformaad, mis hõlmab

teiste hulgas ka kaitseministeeriumi, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, kliimaministeeriumi, siseministeeriumi ja välisministeeriumi.

Täiendavate päringute ja info saamiseks saate pöörduda Eesti Kaitse- ja Kosmetööstuse Liidu poole www.defence.ee, info@defence.ee.